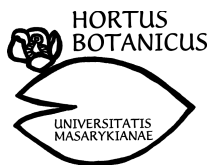

Ročenka 2012

Botanická zahrada Přírodovědecké fakulty
Masarykovy univerzity, Brno, Kotlářská 2, 611 37
www.sci.muni.cz/bot_zahr
zahrada@sci.muni.cz
tel.: +420 549 497 772

Úvod

Botanická zahrada Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity, zřízená při založení fakulty v roce 1922 profesorem Podpěrou, je doposud na svém původním místě a její základní vnitřní dispozice, složení sbírek ani poslání se nezměnilo. Svou plochou 1,5 ha se řadí mezi zahrady menší; většinu plochy zabírají sbírkové a expoziční části včetně záhonů systému rostlin, je zde jen velmi malé technické zázemí s komposty a pařeništi. Skleníky mají plochu 1.100 m². Ve venkovní části se pěstuje asi 2.500 taxonů rostlin, z čehož je asi 520 taxonů dřevin. Ve sklenicích je to kolem 3.500 taxonů subtropických a tropických rostlin. Součástí zahrady jsou i sbírky dřevin a péče o zeleň v areálu fakulty (3,5 ha).

Hlavním posláním botanické zahrady je pěstování rostlin, udržování a obměna sbírek tohoto živého materiálu. Sbírkové následně slouží k prezentaci, výuce a výzkumu. Prezentace sbírek probíhá formou jejich zpřístupnění veřejnosti, a to každý den po celý rok, kromě vybraných svátků. Součástí prezentace je několikastupňový informační systém. Jeho základem jsou jmenovky u rostlin, následují naučné panely, audioprůvodce ve sklenicích, pracovní listy a další tištěné materiály, odborný výklad živého průvodce po sbírkách, až po individuální odbornou poradnu v oboru zahradnictví a botaniky, resp. odborné informace na webu zahrady. Kromě běžné otevírací doby jsou specializované kolekce prezentovány i na výstavách, kterých je během roku několik, většinou 3-5. K dalším pravidelným akcím patří Dny otevřených dveří, Jazzový večer, Noc vědců, Zahradní slavnost MU a výstavy umělecké.

V zahradě je k dispozici odborná knihovna s možností externích výpůjček, čítající kolem 1.600 položek zahradnické a botanické literatury, a dále prezenční srovnávací sbírka semen asi o 1.700 taxonech.

Zahrada vydává každoročně Index seminum - seznam semen sebraných v zahradě za daný rok. Semena slouží jednak k bezplatné výměně s ostatními zahradami po celém světě; tyto výměny jsou podmíněny mezinárodními konvencemi, kterými se řídíme, a ty nás zavazují k použití těchto semen pouze pro nekomerční účely. Semena si ale také často objednávají studenti a vědci pro svoje odborné práce.

Živý rostlinný materiál je pravidelně poskytován pro výuku na naší fakultě, Pedagogické fakultě MU, Mendelu, VFU, biologickou olympiádu i pro výuku na brněnských gymnáziích. Kromě toho se v posledních letech s rozvojem molekulárního studia rostlin rozšířilo i poskytování vzorků živých rostlin pro tyto účely pracovištím specializovaným na taxonomii, ale i pro zjišťování účinných léčivých látek v rostlinách. Jde o pracoviště jak u nás, tak i ve světě.

V botanické zahradě probíhají každoročně studentské práce, ať už bakalářské nebo následně i diplomové, pravidelnou výuku zde mají studenti různých fakult, účastníci seminářů na gymnáziích, prostory využívají studenti uměleckých škol, kteří sem chodí malovat nebo fotografovat. Zahrada je oblíbeným místem pravidelných srazů studentů, milenců, seniorů žijících v okolí, maminek s dětmi a vycházek dětí z okolních mateřských škol. Za pěkného počasí se zde často koná výuka pod širým nebem.

Obvykle jednou za dva roky se se svými rostlinami zahrada podílí na letní etapě Flory Olomouc ve společném pavilonu botanických zahrad. Svou polohou uprostřed rušného města, v krásném prostředí okolních činžovních domů, které byly v posledních letech citlivě opraveny, je zahrada oázou klidu nejen pro všechny návštěvníky, ale i pro různé živočichy. Můžeme zde vidět různé druhy menších živočichů (pijavy, žížaly, mnohonožky, stínky, drobní vodní korýši), vodního i suchozemského hmyzu (vážky, šidélka, čmeláci, včely, motýli, brouci, ploštice, mravenci), měkkýše (okružák, plovatka, hlemýžď), ryby (venku chováme karase zlatého), obojživelníky (čolci, žáby), plazy (užovka, v bazénu se v létě objevují želvy nádherné, které tam odkládají návštěvníci), ptáky (vrabci, rehci, sýkory, kosi, sojky, straky, vrány, kavky, havrani, strakapoudi, žluny, kachny divoké, holubi domácí a hřivňáci, hrdličky) a savce (myši, hraboši, veverky, zajáci, rejsci, ježci, netopýři, kuny, kočky, lidi). V areálu se vyskytuje velké množství různých druhů hub (ve fotogalerii máme zaznamenáno asi 50 druhů makromycet), řasy suchozemské i vodní, lišejníky a mechy (na soupisu mechů se pracuje).

Botanická zahrada je jedním ze zakládajících členů Unie botanických zahrad České republiky (2005); tato profesní organizace sdružuje 29 botanických zahrad a arboret u nás, které se pravidelně scházejí, spolupracují a snaží se prosazovat společné cíle.

Při naší botanické zahradě působí od roku 1996 Sdružení přátel botanické zahrady, které má 33 členů. Toto občanské sdružení pořádá přednášky a exkurze a je otevřeno dalším zájemcům.

V roce 2012 se Botanická zahrada stala členem Společnosti pro zahradní a krajinářskou tvorbu.

Zaměstnanci v botanické zahradě v roce 2012

2 VŠ (inženýrka zahradnictví, magistra botaniky), 5 SŠ s maturitou v oboru zahradník, 3 vyučení v oboru zahradník, 1 uklízečka, 2 brigádnice studentky

Vedoucí: Ing. Marie Tupá, délka zaměstnání v zahradě: 43 let

náplň činnosti: řízení a kontrola zaměstnanců, hospodaření s rozpočtem, odpovědnost za majetek, správa svěřených zařízení, většina práce sekretářky – účtování (Magion), inventarizace, docházka, cestovní příkazy apod., nákup zboží a materiálu pro práci, komunikace s vedením fakulty a dalšími odděleními fakulty, žádosti o kácení dřevin, odborný dohled nad tropickými a subtropickými skleníkovými sbírkami, jejich rozšiřování a rozvoj, určování rostlin a příprava jmenovek, příprava odborných výstav a dalších akcí, komunikace s externími dodavateli, spolupracovníky a vystavovateli, návrhy a realizace krátkodobé i dlouhodobé péče a rozvoje sbírek botanické zahrady a další zeleně v areálu fakulty na Kotlářské, návrhy a realizace krátkodobé i dlouhodobé strategie činnosti a rozvoje botanické zahrady, péče o další vzdělávání zaměstnanců zahrady, komunikace s návštěvníky, poradenská služba pro veřejnost, odborné posudky

Zástupce vedoucí a odborná pracovnice - botanička: Mgr. Magdaléna Chytrá, délka zaměstnání v zahradě: 19 let

náplň činnosti: odborný dohled nad venkovními sbírkami botanické zahrady, určování rostlin, příprava jmenovek, sběr semen a tvorba Indexu seminum, komunikace s botanickými zahradami při výměně semen, návrhy a realizace krátkodobé i dlouhodobé péče a rozvoje sbírek botanické zahrady a zeleně v areálu a strategie činnosti a rozvoje botanické zahrady, správa knihovny, informačního systému a webu botanické zahrady, tvorba naučných panelů ke sbírkám a na výstavy, poradenská služba pro veřejnost, vedení odborných exkurzí pro studenty, školy, veřejnost a U3V ve sklenicích, komunikace s návštěvníky a médii, konzultace bakalářských a diplomových prací studentů,

granty – podávání a vedení, služby o víkendech a při výstavách, komunikace s členy Sdružení přátel botanické zahrady (tajemnice), viceprezidentka Unie botanických zahrad ČR

Zahradnice ve skleníku: Jaroslava Milionová, délka zaměstnání v zahradě: 25 let
náplň činnosti: péče o rostliny ve skleníku – závlhka, přesazování, množení, úklid, návrhy rekonstrukcí expozic ve sklenicích, příprava výstav, výroba dekorací, aranžování, občasné postřiky rostlin proti škůdcům, odborné provádění školních exkurzí ve skleníku, komunikace s návštěvníky, prodej vstupenek, služby o víkendech a při výstavách, úklid sociálního zařízení

Zahradnice ve skleníku: Veronika Dufková, délka zaměstnání v zahradě: 11 let
náplň činnosti: péče o rostliny ve skleníku – závlhka, přesazování, množení, úklid, příprava výstav, výroba dekorací, aranžování i na dalších společenských akcích fakulty a univerzity, odborné provádění školních exkurzí ve skleníku, komunikace s návštěvníky, prodej vstupenek, služby o víkendech a při výstavách, úklid sociálního zařízení

Zahradnice ve venkovním úseku: Ivana Gajzlerová, délka zaměstnání v zahradě: 25 let
náplň činnosti: samostatná péče o rostliny na svěřeném úseku – závlhka, přesazování, množení, průklesty dřevin, úklid, služby o víkendech a při výstavách, údržba areálu fakulty, čištění semen, úklid sociálního zařízení, další práce dle rozhodnutí vedoucí

Zahradnice ve venkovním úseku: Blanka Nováková, délka zaměstnání v zahradě: 14 let
náplň činnosti: samostatná péče o rostliny na svěřeném úseku – závlhka, přesazování, množení, výsevy rostlin, úklid, občasné postřiky rostlin proti škůdcům, služby o víkendech a při výstavách, údržba areálu fakulty, čištění semen, úklid sociálního zařízení, další práce dle rozhodnutí vedoucí

Zahradnice ve venkovním úseku: Mária Muricová, délka zaměstnání v zahradě: 21 let
náplň činnosti: samostatná péče o rostliny na svěřeném úseku – závlhka, přesazování, množení, úklid, služby o víkendech a při výstavách, údržba areálu fakulty, čištění semen, úklid sociálního zařízení, další práce dle rozhodnutí vedoucí

Zahradnice ve venkovním úseku: Jana Šmeralová, délka zaměstnání v zahradě: 22 let
náplň činnosti: samostatná péče o rostliny na svěřeném úseku – závlhka, přesazování, množení, úklid, služby o víkendech a při výstavách, údržba areálu fakulty, čištění semen, péče o semennou banku, rozesílání objednaných semen, údržba zásobní zahrady a pařenišť, drobné kancelářské práce, další práce dle rozhodnutí vedoucí

Zahradník ve venkovním úseku: Vladimír Remeš, délka zaměstnání v zahradě: 19 let
náplň činnosti: výsadby a množení dřevin, údržba areálu fakulty, sekání trávy a stříhání živých plotů, průklesty a péče o dřeviny v botanické zahradě i areálu fakulty, pomoc při přenášení těžkých břemen a dalších těžkých pracích ve skleníku i na zahradě, úklid, péče o skládky kompostů a zemin a pařeniště, úklid sněhu a posyp vozovek, služby o víkendech a při výstavách, starost o nářadí, nástroje a přístroje pro práci, řidič traktoru a podnikového vozidla, nákup zboží a materiálu pro práci, další práce dle rozhodnutí vedoucí

Zahradník ve venkovním úseku: František Šlégl, délka zaměstnání v zahradě: 10 let
náplň činnosti: výsadby a množení dřevin, údržba areálu fakulty, sekání trávy a stříhání živých plotů, průklesty a péče o dřeviny v botanické zahradě i areálu fakulty, pomoc při přenášení těžkých břemen a dalších těžkých pracích ve skleníku i na zahradě, úklid, péče o skládky kompostů a zemin a pařeniště, úklid sněhu a posyp vozovek, služby o víkendech a při výstavách, starost o nářadí, nástroje a přístroje pro práci, řidič traktoru, další práce dle rozhodnutí vedoucí

Uklízečka: Eva Wiacková, délka zaměstnání na fakultě: 3 roky, poloviční úvazek, uklízí kanceláře BZ i společné prostory v budově 4 a veřejné WC v zahradě.

Studentky v pokladně: Karolína Lankašová studentka VUT, Irena Varad'ová studentka FSS MU – ve službách se střídají a prodávají vstupenky do skleníků o víkendech od 9 do 15, resp. v létě do 16 hodin.

Návštěvnost v roce 2012

Počet zavíracích dní: 15

Počet otevřených dní: 351

Návštěvnost: celkem odhadem 28.800 návštěvníků
odhadem 15.000 neplatících návštěvníků (do zahrady je vstup volný),
11.009 platících návštěvníků, což je o 3.200 méně než v roce 2011
plné vstupné á 40 Kč: 2.040 osob
zlevněné vstupné á 20 Kč: 1.690 osob
školní exkurze s průvodcem á 25 Kč: 2.130 osob
výstavy (vstupné 50 a 25 Kč):
Výstava masožravých rostlin, květen 9 dní: 1.842 osob
Výstava sukulentů, září 8 dní: 1.280 osob
Výstava subtropických rostlin, říjen 4 dny: 726 osob
Výstava ptactva, listopad 3 dny: 1.006 osob
Jazzový večer, srpen 1 den, vstupné 100 Kč: 300 osob
Noc vědců, září 1 den, vstup zdarma, odhadem 300 osob
Dny otevřených dveří, leden 2 dny, vstup zdarma, odhadem 100 osob

Celkový zisk ze vstupného za rok 2012: 344.150 Kč

Prodej tiskovin (pracovní listy, pohledy, informační materiály, turistické známky): 23.310 Kč

Sponzorství Metrostav 30.000 Kč

Složení exkurzí: Přírodovědecká fakulta MU 80 studentů - neplatící
Pedagogická fakulta MU 70 studentů

Univerzita třetího věku MU 70 posluchačů
Mendelu 20 studentů
ZŠ a SŠ 1900 žáků a studentů (tj. asi 70 školních tříd)
Kurz celoživotního vzdělávání učitelů SŠ 10 posluchačů
Ostatní 70 návštěvníků

Další akce:

Výstava prací žáků ZUŠ Veveří pod vedením Běly Zemánkové při výstavě masožravých rostlin v květnu
Panelová výstava O čem je současná botanika při příležitosti Dne fascinace rostlinami, léto
Flora Olomouc – společná expozice botanických zahrad, srpen
Fotografie Divoká Afrika, Vilém Žák – září
Umělecké dílo Průnik myslí, keramika- ZUŠ Veveří – září
Zahradní slavnost MU s uměleckými díly - Jiří Sobotka - sochy, září
Noc vědců: čmeláci – Bučánková Troubsko, netopýři – Gajsler ÚBZ, ptáci – Černý ÚBZ, hudba - Jazzová rachie, prezentace ptačích budek a dalších úkrytů z projektu - Lesy ČR
Výstava k 90. výročí založení botanické zahrady ve spolupráci s mendelovým muzeem MU, na schodišti děkanátu a později v knihovně Kampusu MU v Bohunicích, říjen a prosinec
Výstava makrofotografií pylů ve spolupráci se Zdravotním ústavem v Ústí nad Labem (Lucie Rajnohová) za podpory Dr. Rybníčka z FN Brno, schodiště děkanátu, listopad

Index seminum:

Obsahuje 994 položek, je rozeslán e-mailem do více než 300 zahrad po celém světě. My jsme odeslali 93 žádostí o semena, což je asi 1500 položek. Požadavek přišel ze 161 zahrad, což je asi 1973 položek. Studentských žádostí o semena bylo 10, celkem asi 50 položek, vědecké žádosti byly 4, celkem asi 120 položek. Došlo 203 Indexů z cizích zahrad.

Další služby poskytnuté zahradou:

Poskytnutí živých rostlin pro výuku: 10 požadavků – 40 položek
Poskytnutí živých rostlin pro vědecké účely: 4 požadavky – 50 položek
Pěstování rostlin pro výzkum Terezie Mandákové z Ceitec - cca 50 položek
Poskytnutí sazenic Victoria cruziana k výsadbě v lázních Piešťany na Slovensku, Botanické zahradě PŘF UK v Praze a Výstavišti Flora Olomouc.
Zimní přechovávání Eichhornia crassipes pro účely letního dočišťování odpadních vod v biologických čistírnách.
Předpěstování rostlin pro výsadby ukázky Mendelova křížení v Mendelově muzeu MU.
Poskytnutí materiálu na vánoční výzdobu Onkologického ústavu v Brně.
Výzdoba auly pro účely promoci a dalších akcí MU a PŘF MU: 8x.
Zapůjčení traktoru do Centra léčivých rostlin LF MU.
Spolupráce s Ústavem botaniky a zoologie PŘF MU při zimování karase zlatého.
Spolupráce se SzaŠ Rajhrad při naší výstavě sukulentů (5 dní po 2 studentech)
Trvalé a dočasné umístění meteorologických přístrojů pro Geografický ústav PŘF MU v zahradě.
Focení svatebčanů: 3 x 200 Kč
Focení pro komerční účely: dohodou - výměnou za pracovní rukavice pro zaměstnance
Spolupráce s médii, odpovědi na dotazy médií (20x), poskytování tiskových zpráv o našich akcích a otevírací době (10x).

Knihovna v roce:

přírůstek 8 knih + 12 titulů časopisů; 22 externích výpůjček – 77 položek, 8 interních studujících

Žádosti a účast na grantech:

Kurz celoživotní vzdělávání učitelů středních škol - (nositel Mgr. Rotreklová, Ph.D. z ÚBZ PŘF), 10 účastníků, proběhlo v letním semestru, Mgr. Chytrá vedla za botanickou zahradu
Žádost o možnost podat grant 6 zaměstnanců u Erasmu na školení v botanických zahradách Rakouska – zamítnuto ze strany fakulty
Projekt Zdravé stromy pro zítřek - Grant u Nadace partnerství o pokácení jedovatého stromu – úspěšně proběhlo v květnu
Metrostav byl garantem výstav v botanické zahradě, které podpořil částkou 30 000 Kč.

Exkurze a účast našich zaměstnanců na kurzech a konferencích:

Valná hromada UBZČR v Olomouci, leden, 1 den, 2 zaměstnanci
Přednáška Mgr. Chytré – Botanické zahrady severní Itálie, Olomouc, leden, 60 účastníků
Kurz zvyšování počítačové gramotnosti zaměstnanců absolvovaly 4 zaměstnankyně BZ, letní semestr, 6 lekcí
Konference k 200. výročí založení zámeckého parku v Lednici, 2 zaměstnanci 1 den, duben.
Floristický kurz České botanické společnosti, Zlaté Moravce Slovensko 5 dní, červenec, Mgr. Chytrá
Botanické družení Unie botanických zahrad ČR, Jablunkov, srpen, 2 dny, 7 zaměstnanců
2x Přednáška Mgr. Chytrá – Botanické zahrady včera, dnes a zítra, ČBS – březen 30 účastníků, a Knihovna Kampusu MU - prosinec 5 účastníků
Exkurze do Zahradnictví u Kopřivů v Šebrově, prosinec, 8 zaměstnanců
návštěva na cizích výstavách: Kamélie v Rájci, Vánoční výstava SzaŠ Rajhrad, Vánoční výstava v Letohrádku Mitrovských a na Špilberku

Studentské práce probíhající v botanické zahradě:

1. Plán botanické zahrady, Lukáš Petera, vede Dr. Stachoň, GÚ PŘF MU dokončeno a obhájeno v červnu 2012
2. V letním semestru zde probíhala praxe studentů SzaŠ Rajhrad, 30 účastníků
3. V červenci zde splnila svou měsíční praxi studentka Zahradnické fakulty Mendelu Ivana Bendová
4. Houby a lišejníky v BZ, Jiří Zášková, vede Petr Hrouda, ÚBZ PŘF MU
5. Pavouci, Lucie Pravcová, vede Stano Pekár, ÚBZ PŘF MU
6. Hmyz ve skleníku, Veronika Klímová, vede Robert Vlk, PEF MU
7. Scénář k seriálu výstav v botanických zahradách ČR, Petr Kupčík, vede Olga Rotreklová, ÚBZ PŘF MU

Zapůjčování přednáškové místnosti v budově 4.:

Výuka antropologie – pravidelně v obou semestrech
Výuka češtiny pro cizince – pravidelně v obou semestrech
Mezinárodní seminář o vegetaci, únor, 15 účastníků
Další akce jako státnice či přijímací řízení apod. cca 10x.

Akce Sdružení přátel botanické zahrady:

Exkurze na Kamenný vrch, květen, 20 účastníků
Projekt úkrytů pro živočichy v botanické zahradě, jaro-podzim, úspěšně dokončen, budky vyvěšeny
Přednáška doc. Grulichy – Kapsko, prosinec, 20 účastníků

Pracovní a stavební aktivity

8x chemický postřik proti škůdcům ve sklenících provedený specializovanou firmou.
Pokáceno: Cupressocyparis xleylandii, prořez a vazba Catalpa bignonioides na zahradě, rekonstrukce starého kmene mandloně před skleníkem – statické zajištění koruny
Trvalé výsadby: fakulta u budovy 4. Catalpa bignonioides 2x, Koelreuteria paniculata 3x, Juniperus communis 'Hibernica', Pinus wallichiana za budovou 11., Phelodendron amurense za budovou 3., souvislé osázení a dosázení mezer ve svahu na Kounicové keři z vlastní produkce (200 ks), rekonstrukce záhonů podél cesty ze zahrady k vřtánci (Rhododendrony, jehličnany a trvalky), rekonstrukce záhonu před budovou 11. – osázení jehličnany, v zahradě: rekonstrukce dvou záhonů systému rostlin - čeled' Poaceae, vysázení keřů na skupině Amerika
Rozšíření cesty podél plotu kompostu, rekonstrukce kamenných obrub ve skupině Japonsko
Stěhování našeho Cycas circinalis do palmového skleníku na zámku v Lednici – dar, srpen
Stěhování našeho vzrostlého kakaovníku do SzaŠ Rajhrad – dar, září
Rekonstrukce plánu zahrady u vchodu do skleníku podle studentské práce L. Petery z Geografického ústavu PřF MU - červen.
Rekonstrukce audioprůvodce po sklenících – namluvení nových textů, výměna techniky, jaro a podzim.
Výměna kovového pěstebního stolu ve skleníku 5c a pořízení nového do skleníku číslo 5a.
Rekonstrukce laviček před skleníky – 2. část, jaro.
Výměna 3 skel u skleníku číslo 1.
Denní sledování teploty a srážek, v roce 2012 zde bylo 463 mm srážek.
Vydání turistické známky Botanická zahrada - jaro, prodáno se již 643 ks.
Vytisknutí brožury 90 let Botanické zahrady PřF MU v nákladu 200 ks, prosinec.
Třem zaměstnancům, kteří projevíli zájem, bylo poskytnuto bezplatně očkování proti klíšťovce
Vytvoření e-mailového seznamu spádových ZŠ a SŠ k rozesílání pozvánek
Reklamace laminátoru a výměna za nový
Zakoupení malé tiskárny na jmenovky
Zakoupení externího harddisku
Zakoupení nové sekačky na trávu
Zakoupení nové obrazovky k počítači
Zakoupení nové laserové barvené tiskárny

Zpracovala v lednu 2013 Mgr. Magdaléna Chytrá